Toespraak t.g.v. de crematie van Jan Kappers op 3 december 2001,
uitgesproken door R.F. Vulsma.

Jeannette, zusters en broers, familie, vrienden en kennissen.

Wij zijn hier samengekomen voor een afscheid, een afscheid van Jan Kappers, die ons op de leeftijd van 87 jaar na een welbesteed leven, eigenlijk nog heel plotseling is ontvallen.
Ik beschouw het als een voorrecht om hier, namens en in samenwerking met zijn kinderen zijn levensloop, zijn persoon en zijn activiteiten te mogen belichten.

Pa werd op 30 juli 1914 in Rotterdam, meer speciaal op de Schiedamseweg in Delfshaven geboren, precies twee dagen nadat de Dubbelmonarchie aan Servië de oorlog had verklaard, hetgeen in feite het begin van de Eerste Wereldoorlog betekende.
Deze oorlog zou later een van de vele onderwerpen zijn, waarvoor hij bijzondere interesse aan de dag legde, wellicht gefascineerd door de ongelooflijke wreedheid van de oorlogsvoerde partijen en het enorme aantal nodeloze slachtoffers.
Pa doorliep de HBS in Rotterdam en studeerde daarna medicijnen in Leiden, dit alles met goed gevolg. Van 11 november 1938 af mocht hij zich arts noemen, maar daarna was het moeilijk een baan te vinden en al helemaal om een praktijk over te nemen. Gelukkig viel zijn aandacht op een advertentie van een Tilburgs ziekenhuis, dat met spoed een chirurgisch assistent vroeg. Hier kon hij meteen aan de slag. Over de periode te Tilburg wilde hij nog wel eens, misschien zelfs enigszins nostalgisch, verhalen. Lang heeft die periode niet geduurd, want de mobilisatie van 1939 kwam en de dienstplicht riep. Maar evenzeer riep Nederlands Indië, waarheen hij op 25 mei 1940 wilde vertrekken om voor de Doopsgezinde Zending de directie van een ziekenhuis en twee leproserieën over te nemen.

De aspirant zendingsarts kreeg daarvoor - nadat hij eerst nog de slag om Rotterdam had meegemaakt - verlof van dienst, trouwde op 22 mei 1940 met Ida Hulscher en moest daarna ervaren dat de inmiddels uitgebroken Tweede Wereldoorlog zijn overkomst naar het overzeese rijksdeel onmogelijk maakte.

Al spoedig na het begin van de Duitse bezetting werd het Joodse artsen vrijwel onmogelijk gemaakt hun praktijk voort te zetten. Via zijn voormalige Tilburgse chef kwam hij in contact met de aan het Amsterdamse Oosterpark 84 gevestigde Joodse huisarts Roos, met wie de afspraak werd gemaakt dat deze na de oorlog de praktijk weer van Pa zou overnemen, waarna Pa alsnog naar Indië zou vertrekken. Helaas is dat anders gelopen. Het gezin Roos heeft de oorlogsjaren niet overleefd en Pa en Ma zijn nooit naar Indië gegaan. Inmiddels werden tussen 1941 en 1951 zes kinderen geboren.
Na enige tijd kon Pa het huis en de praktijk definitief overnemen. Hoewel hij dacht dat hij, geboren Rotterdammer - in zijn hart is hij zijn leven lang Rotterdammer onder de

Amsterdammers gebleven - maar tijdelijk in de hoofdstad zou verblijven, heeft hij nog zestig jaar aan hetzelfde adres gewoond.

Na de oorlog was Pa nog voor militaire dienst uitgezonden naar Engeland voor de medische zorg van Nederlandse dienstplichtigen, die daar werden getraind. Zijn verblijf in Londen heeft hij als een plezierige tijd beleefd, al telde de afstand tot zijn groeiend gezin wel zwaar. Na een jaar kwam hij terug naar Nederland en werd hij gepost op de zorgafdeling van de militair geneeskundige dienst. In 1949 volgde groot verlof met bevordering tot de rang van majoor, nadat hij een jaar eerder zijn huisartsenpraktijk weer had kunnen opvatten.
Deze praktijk heeft hij voortgezet tot januari 1977, waarna hij nog vele jaren als medisch adviseur werkzaam is geweest. In 1991 overleed Mam en in 1992 trad hij met Jeannette in het huwelijk. Er groeiden intussen vijf kleinkinderen op.

De levensloop van iemand zegt het nodige over hem, maar lang niet alles. Dat geldt ook in dit geval. Hoe hij in het leven stond, hoe wij als kinderen aan hem terugdenken, dat vraagt een aparte beschouwing. Terugdenken aan vader Jan Kappers levert een aantal steekwoorden op: dominant, fascinerend, energiek, waar het adjectief tomeloos misschien niet bij misstaat, formidabele inzet, zeer brede belangstelling en altijd bezig. Zijn energie moest hij verdelen over vele activiteiten en het is moeilijk te begrijpen dat hij alles in één leven kon uitvoeren.

Waarschijnlijk hield hij er rekening mee, dat zijn kinderen niet evenveel activiteiten zouden ontwikkelen als hijzelf, maar stilletjes hoopte hij dat er voor elke liefhebberij of belangstellingssfeer wel een kind op zou staan dat zijn interesse zou delen. Hij had zoals gezegd zes kinderen en het is hem aardig gelukt. Alleen voor de parapsychologie heeft hij nooit een zoon of dochter echt kunnen strikken.

In 1943 heeft hij een fraai ex-libris laten ontwerpen, dat als het ware een programma voor zijn leven aangaf. Het toont ons een man met een esculaap in de hand op weg naar de top van een berg. De af te leggen weg is bezaaid met stapeltjes boeken. Op de top van de berg staat de kist met zeven zegels. Daarboven prijkt het motto 't ligt hooger'.
Wie hem kende zal beamen: hij streefde steeds naar het hoogst bereikbare. Hij verwachtte dat ook van zijn kinderen. Hij stimuleerde hen sterk daarbij alles te geven, al moest hij wel ervaren dat zij eigenwijs als zij waren, vaak ook hun eigen weg volgden. Wie steun nodig had kreeg die van hem en ook van Mam. Maar beiden hadden respect voor de eigen weg die hun kinderen insloegen.

Hoewel hij veel aankon, zou hij dit alles nooit hebben kunnen uitvoeren zonder de werkelijk heel efficiënte ondersteuning van zijn vrouw Ida, die overigens op het laatst moeite had om zijn straffe tempo bij te houden.
Na haar overlijden heeft hij besloten niet alleen te blijven. In Jeannette vond hij een nieuwe levensgezellin met wie hij nog een aantal goede jaren deelde. De laatste tijd

nam zijn tempo af en namen de gebreken toe. Dat viel hem heel erg zwaar en Jeannette heeft veel gedaan om ook deze levensperiode dragelijk voor hem te maken. Haar komt daarvoor onze dank toe.

Als arts was Pa zeer betrokken bij zijn patiënten. Hij was een ouderwetse huisarts, die dag en nacht klaar stond. Dat gaf hem veel voldoening. Daar hij toch voornamelijk praktijk aan huis had, draaide het hele gezinsleven op het ritme van de huisartsen-praktijk. Van zijn patiënten ondervond hij veel waardering. Dat bleek indertijd voor de kinderen uit het bezorgen van taarten ter grootte van een wagenwiel. Die taarten waren zo groot, omdat de dokter immers - men wist dat - een groot gezin had. De waardering blijkt nog steeds uit de correspondentie met oud-patiënten in binnen- en buitenland en uit de nauwelijks opdrogende stroom kaarten met goede wensen voor Kerst en Nieuwjaar.

De beginjaren als huisarts waren niet gemakkelijk vanwege de bezettingsperiode, maar ook vanwege de gebrekkige medische mogelijkheden. Hij heeft ons verteld dat de beperkingen van het vak hem zwaar vielen. We moeten bedenken dat antibiotica toen nog niet beschikbaar waren en dat er daarom mensen stierven, die nu binnen enkele dagen zouden kunnen worden genezen. In de beginperiode bracht hij in praktijk wat hij direct na zijn artsexamen had geleerd in het ziekenhuis in Tilburg; hij assiteerde herhaaldelijk bij operaties van patiënten.
Pa heeft steeds grote belangstelling gehad voor de medische wetenschap; de vakliteratuur hield hij goed bij. Op den duur viel zo'n drukke praktijk met nachtwerk niet meer vol te houden. Toen hij 62 jaar was is hij er mee opgehouden. Maar niet om zijn gemak er van te nemen. Integendeel, hij begon met de uitbouw van een ander onderdeel van de medische professie, waarmee hij al enige tijd, naast zijn huisartsen-bestaan, had kennis gemaakt, het medisch adviseurschap. Tot niet lang voor zijn tachtigste jaar is hij actief geweest als medisch adviseur, met als specialiteit: letselschade. Hij stond niet alleen bekend om zijn goede diagnostiek maar ook om de wijze, waarop hij zijn bevindingen rapporteerde aan de opdrachtgevers. Ook hier geen half werk doende, verdiepte hij zijn kennis en werd hij een gewaardeerd deelnemer aan de bijeenkomsten van de orthopeden en traumatologen van het AMC.

Gaande in de richting van het slot van dit herdenkingswoord moeten we nog even stilstaan bij zijn zeer vele nevenactiviteiten.
Om te beginnen was Pa een goed spreker, die vaak gevraagd werd op de terreinen die hem eigen waren voordrachten te houden in binnen- en buitenland. Zijn goede beheersing van de Engelse taal met name, was hem daarbij zeer van nut.

Dat een man van zijn kwaliteiten veel gevraagd werd voor bestuursfuncties, spreekt vanzelf. Voor zover hij meende daar nog tijd voor te hebben, toonde hij zich bereid ook dat bestuurswerk op zich te nemen. Zo was hij enige tijd lid van de kerkeraad van de Doopsgezinde Gemeente, hij was bestuurslid op medisch en parapsychologisch gebied, maar ook bij de vereniging van filatelisten. Hij had een brede culturele belangstelling. Hij was een fanatiek verzamelaar van postzegels, maar

bestudeerde daarnaast de geschiedenis van de totstandkoming van allerlei emissies, wat hem dan weer leidde naar de geschiedkundige gebeurtenissen van diverse landen. Hij was ook een voetballiefhebber, had ooit een voetbalclub Groen-Wit opgericht en had lange tijd verschillende voetbalprofs in zijn praktijk, zodat hij bij bleef.
In de tijd dat ik Pa leerde kennen was ik zelf een redelijk sterk club-schaker. Dat is nu wat minder, maar toen telde ik mee. Zijn invitatie eens een partijtje te spelen nam ik aan, maar al vrij gauw werd mijn stand een ruïne en kwam de vette nul bij mij terecht. Een revanche-partij kon ik te nauwernood remise houden. Schaken kon hij dus ook!

Ik noteer verder onder de vrijetijdsbestedingen nog astrologie, genealogie, archeologie, muziek, het bereizen van onze aardbol, en de geschiedenis. En gaat u er vooral van uit dat hierbij geen sprake was van enige oppervlakkige belangstelling. Integendeel. Om wille van de tijd evenwel moet ik er van afzien hier nader op in te gaan.

Ten aanzien van een bepaalde nevenactiviteit dient daarop een uitzondering te worden gemaakt en dat is de parapsychologie. Al vroeg had Pa zich ten doel gesteld om op wetenschappelijk verantwoorde wijze de parapsychologie te bestuderen. Dit heeft hem geleid tot wel een halve eeuw expirimenteel-wetenschappelijk onderzoek. Zijn belangstelling daarvoor werd gewekt tijdens zijn medische studie in Leiden door het volgen van colleges van Paul Dietz, de Nederlandse pionier in dit vak. Direct na de oorlog werd Pa lid van de SPR, de Studievereniging voor Psychical Research. In woord en geschrift heeft hij verslag gedaan van de resultaten van zijn onderzoek. Zijn kritische zin werd geprikkeld door de uiterst moeilijk proefondervindelijk te onderzoeken paranormale verschijnselen. Veel leden van de SPR heeft hij weten te betrekken bij deze wetenschappelijke aanpak. Helaas ging niet alles van een leien dakje in de vereniging. Daarom richtte hij met enkele gelijkgestemden in 1960 de Nederlandse Vereniging voor Parapsychologie op. Inmiddels zijn de meningsverschillen bijgelegd en zijn de beide verenigingen gefuseerd.

Ik vat nu samen: Pa was een keiharde werker, een man met tomeloze energie en een schier onaantastbare gezondheid; na de Spaanse griep in 1918, die hem als 4-jarige kwalijk te pakken nam, is hij tot vorig jaar toe, nauwelijks nog een dag ziek geweest. Voor zich zelf heeft Pa ongetwijfeld een interessant leven gehad en heeft hij veel waardering geoogst, in zijn directe omgeving, zijn familie, onder zijn patiënten en in de verenigingen waarin hij zich actief bewoog.

Ik wil eindigen met een vierregelig gedichtje van Henriëtte Roland Holst. Het werd onlangs gevonden in zijn papieren. Het moet hem zo hebben getroffen, dat hij het heeft overgeschreven en bewaard:

O, diepe baai en altijd open haven
hoe wild bewogen onze vaart ook zij
eens zal onze onrust aan uw rust zich laven
eens draagt ons tot u heen 't machtige getij.